

Sydeklio šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

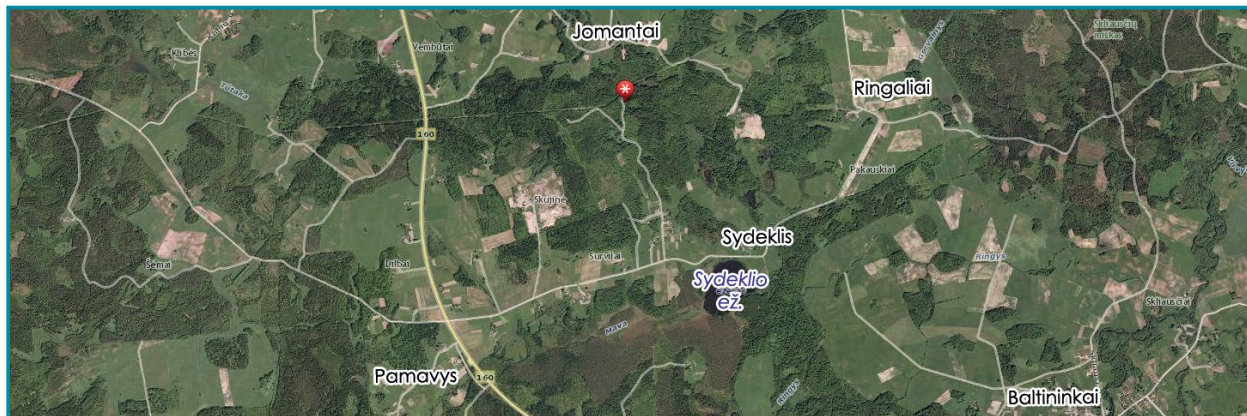
Jomantų miško šaltinis, Miško šaltinis

Koordinatės

LKS: 397045; 6195214

Adresas

Telšių r. sav., Viešvėnų sen., Jomantų miško šiaurinis pakraštys (Telšių miškų urėdija, Varnių girininkija). Šaltinį surasite nuo Telšių pavažiavus pietų kryptimi Telšių–Varnių krašto keliu iki Kungių, Vembūtų (apie 10–11 km) ir laukų keliukais pasukę į P–PR (apie 1–1,5 km) link Jomantų miško. Atvykti galima ir iš pietų pusės nuo Survilų, palei Sydeklio ežerėlį, pasiekus Jomantų miško pažintinio tako pradžioje įrengtą automobilių privažiavimo aikštelę. Ją surasite pagal pakelėje sustatytus ženklus (rodykles). Toliau, takais nutiestais palei Varnapelkę, Medžiotojo aikštelę sukti į šiaurę, link Sūpoklių aikštelės, į vietovę, vadinamą Kumetynu. Čia dešiniau tako (rytų pusėje) surasite kaptuotą, lankytojams pasigrožėti pritaikytą versmelę. Ties ja prie tako pastatytas informacinis stendas „Miško šaltinis“. Varnių regioninio parko ŠV pakraštys, Jomantų miško pažintinio tako teritorijoje

Aplinka

Vidurio Žemaičių aukštumoje nuo Minijos ištakų link Telšių bei toliau į šiaurės vakarus nusidriekia ilgas Telšių moreninis kalvagūbris. Tai sudėtingas takoskyrinis kalvynas, kuriame vyrauja kalvotas ir gūbriuotas daubotas kraštinių ledyninių darinių reljefas. Nepakartojamą įspūdį palieka galingos kalvos ir net iš kelių kalvagūbrių apie 2–3 km pločio išnešti moreninio ruožo (gtIIIbl, ftIIIbl) lankai, kurie vienur tiesiai prišlieti vienas prie kito, o kitur atskirti tarpukalvių lomų, užimti daubų virtinių (lgIIIbl, ftIIIbl, bIV). Kraštinių darinių ruože (gtIIIbl, ftIIIbl) ties Žąsūgala, Jomantais, Vembūtais yra takoskyra tarp Minijos ir Ventos baseinų. Čia iki 160–185 m NN, kai kur ir aukščiau, iškeltą Žąsūgalos–Vismaldų moreninį gūbrį puošia Mavos suverta ežerėlių virtinė – Sydekliis, Ilgis, Pluotinalis, Salotas, Kliokis, Didovas, o tarp kalvų pažemėjimuose yra papelkėjimų. Vyrauja intensyvi požeminio vandens mitybos sritis su žemyn į gelmes nukreiptu infiltraciniu srautu, todėl aukštesniame kalvotame reljefe „užkopusius“ papelkėjimus, paviršines aukštupines tėkmes bei retus šaltinius

atveria ir maitina gruntinis vanduo. Spūdinis (tarp-moreninis) vanduo žemės paviršių gali pasiekti tik lokaliose vietose, labai giliai tarp kalvų įkritisuose pažemėjimuose.

Jomantų miške, pačioje šiaurinėje pažintinio tako dalyje, aukštai kalvyno fluvio-glacialinio masyvo (ftIIIbl) viduryje, netikėtai negilioje lomoje po šlaiteliu (apie 160–190 m NN, tiksliau net sunku nuspėti) atsiranda labai silpnos Sydeklio šaltinėlio ištakos srovelės. Jis labai gražiai kaptuotas, pritaikytas lankyti ir yra vienas iš pažintinio tako akcentų, bet pasipildyti iš jo vandens nelabai bešeis. Vanduo iš medinio latakėlio vos laša, kiek daugiau jo prisikaupę tik dirbtinai pagilintame ir akmenimis išsklotame duburėlyje, patvenktame žemiau „besisunkiančios“ versmelės.

Dabartinė būklė, kaptazas

Mediniu išskobtu iš rąstelio latakėliu kaptuotas ir akmenimis sutvirtintas šaltinio duburėlis yra žemyn besileidžiančios lomos (pieva su krūmais) pradžioje. Įsprautas kalvelės, apaugusios lapuočių mišku, šlai-

telyje. Nuo pažintinio tako link versmės patiestas apie 25–30 m ilgio lentų priėjimas (lieptelis). Vanduo nuteka menka, vos padrėkusia išplova pietų kryptimi, į žolėmis ir viksvynu užžėlusį pažemėjimą. Yra nuorodų, lankomas kaip vienas iš pažintinio tako objektų. Ištakos vieta tvarkinga, neteršiama.

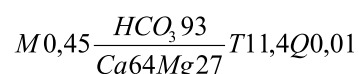
Vandens fizikinės savybės

Vanduo skaidrus, bekvapis. Patvenktame duburėlyje užsistovėjęs. Nėra geležies nuosėdų. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-06-19) vanduo buvo 11,4 °C temperatūros, neutralus (pH = 7,47). Savitasis elektros laidis (SEL – 430 μS/cm), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = + 88 mV), deguonies (O₂ = 7,58 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Šaltinio vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (bendras ištirpusių mineralinių medžiagų kiekis 447 mg/l). Vanduo santykinai kietas, pasižymi karbonatiniu virinant lengvai pašalinamu kietumu (bendrasis kietumas 5,0 mg-ekv/l). Tyrimo metu nustatyta nedidelė, artima foninei nitrato koncentracija (5,43 mg/l), nitritų (0,02 mg/l), amonio neaptikta. Vandenyje nedaug natrio (2,88 mg/l ir chlorido (6,56 mg/l) jonų. Aptiktas tik nedidelis kiekis vandenyje ištirpusios geležies (0,05 mg/l).

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	447		
Sausoji liekana 180 °C	284		
Bendrasis kietumas		5,00	
Karbonatinis kietumas		5,00	
Nekarbonatinis kietumas		0,00	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	6,56	0,19	3,32
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	5,55	0,12	2,09
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	324,88	5,33	93,02
Nitritai, NO ₂ ⁻	0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	5,43	0,09	1,57
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	2,88	0,12	2,19
Kalis, K ⁺	13,20	0,35	6,40
Kalcis, Ca ²⁺	70,44	3,51	64,17
Magnis, Mg ²⁺	18,18	1,49	27,24
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,61		
Permanganato skaičius, mg O/l	2,08		
Bendroji geležis, Fe mg/l	0,05		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	488		

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Pažintinis miško takas (4 km) vingiuoja Jomantų miške, Varnių regioniniame parke. Jame gausu gamtos paminklų. Tai – Jomantų ir Triliemenis ažuolai, Jomantų akmuo, specialiai patvarkytas šaltinis, unikalus Aklaežeris (Vokštelis), vietiniai vadinama Vuolšteliu. Pagal vietos gyventojų pasakojimus, XX a. pradžioje čia miško nebuvo. Mišku kalvos apaugo jau po karo. Aplink dungsantį Gegužinių kalną vietovė vadinta Kumetynu, o kitoje jo pusėje – Kumetinuku. Prie kalno buvo rengiamos gegužinės ponams. Jos būdavo „ne bet kokios, o su triūbom – už kurias prastuoliams reikėdavo susimokėti“. Dabar miško tako paskirtis yra pažintinė: susipažinti su mišku, jo laukiniais gyventojais, miško nauda žmogui ir ūkininkavimu jame, senosiomis tradicijomis. Palei taką įrengti įdomūs informaciniai stendai ir atokvėpio aikštelės, kelias sužymėtas rodyklėmis.

Tipas

Krentantis (erozinis), nedideliam smėlėto (žvirgždingo) šlaito įlinkime

Režimas

Kaitaus(?) veikimo (sezoninis)

Vandeningumas

Mažo vandeningumo (mažiausias), debitas < 0,01 l/s (vizualiai nesiekia 0,2–0,5 m³/d)

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2012